

Joseph Szövérfy, *Secular Latin Lyrics and Minor Poetic Forms of the Middle Ages. A Historical Survey and Literary Repertory from the Tenth to the Late Fifteen Century*. Publications of the Archives for Medieval Poetry, Medieval Classics: Texts and Studies, volume 25, 26, 27 Classical Folia Editions, Concord, New Hampshire 1992, 1993, 1994, 466, 490, 580 s.

Zájemce o studium středolatiné světské poezie je dnes odkázán na Manitiovy trojdílné dějiny středověké latinské literatury, Rabyho „Secular Latin Poetry“, knihy Petra Drenkeho, Waltherova „Initia“, edice základních básnických výtvořů a na starší práce, vztahující se většinou k jednotlivým okruhům této oblasti. Jsou to díla úctyhodná, někdy však v mnoha ohledech zastaralá. Často jen s obtížemi poskytují potřebný přehled a povědomí o chronologickém vývoji jednotlivých forem středolatiné poezie. Bádání od doby vydání těchto prací pokročilo (z posledních desetiletí je třeba zmínit zejména studie Drenkeho), potřeba získat o něm přehled alespoň bibliografický je nanejvýš aktuální. Český zájemce (dokonce i neoborník) o středolatinou světskou poezii má díky Anežce Vidmanové k dispozici výtečný soubor Sestra Múza z roku 1990, který kromě přeložených textů přináší i všeobecný literárněhistorický a teoretický úvod a komentář (včetně bibliografie a pramenných údajů) k jednotlivým skladbám, autorům nebo okruhům.

Joseph Szövérfy, proslulý dosud spíše v oblasti poezie duchovní, zejména hymnologie, přikročil k velkorysému a náročnému projektu, z jehož zamýšlených čtyř svazků zatím vyšly tři. Dílo vycházející v hlavní sérii řady „Publications of the Archives for Medieval Poetry“ a těžící z materiálu shromážděvaného po několik desetiletí má být pokusem o celkový přehled historického vývoje a jakési repertorium světské latinské lyriky a menších básnických forem, nikoliv však, jak autor zdůrazňuje, klasickou literární historií. Přináší krátké komentáře k době vzniku, původci a obsahu básní, doprovázené citacemi textů a doplněné bibliografickými poznámkami pod čarou. Jednotlivé kategorie básnické tvorby jsou co možná nejjasněji žánrově vymezeny, což je ovšem někdy poněkud obtížné, protože básníci všech dob většinou nepíší s literární teorií a klasifikací v mysli.

Slibný je Szövérfyho záměr, jenž snad dojde naplnění, dovést přehled až do konce 15. století. V prvních třech dílech, které následovaly poměrně brzy za sebou jako 25., 26. a 27. svazek uvedené řady, dospěl zatím autor ve svých výkladech zhruba do konce 12. století (I. sv. je věnován 10. — 11., II. a III. sv. 12. století). A jeho pojetí je skutečně důkladné. Bylo by zbytečné a únavné pokoušet se zachytit jména a jevy, o kterých nás poučuje na dosud vydaných téměř patnácti stech stránkách. Lze snad jen podotknout, že si vedle tradičně známých a uváděných slavných autorů a děl všímá i skromnějších lokálních básnických projevů a okrajových forem, které ve starších dílech mnohdy přehlédneme nebo vůbec nenajdeme. Předkládá čtenáři různé — i méně známé a přijímané — názory na původ a společenskou úlohu jednotlivých básnických druhů či konkrétních děl, jakési shrnutí dosavadních výsledků studií, a to právě činí jeho projev dynamickým, podnětným a pobízejícím k utváření vlatního názoru. Zvědavost vzbuzuje i Szövérfyho poznámka, že brzy (zřejmě v závěrečné fázi práce) přinese zcela nový systém klasifikace středověké lyriky.

Velmi cenný je bibliografický přínos knihy. Je ovšem trochu škoda, že svazky zatím neobsahují přehled citované literatury (pouze v posledních dvou jsou vzadu uvedeny často užívané tituly), a tak je nutno údaje pracně vyhledávat v poznámkách u jednotlivých témat. Lze jen doufat, že vyvrcholením a dovršením celého díla bude souborný věcný a jmenný rejstřík i nezbytný seznam literatury, jak je ostatně předesláno v předmluvě. Užitečný je rejstřík incipitů jednotlivých básní, uzavírající všechny tři svazky.

RECENZE A REFERÁTY

Dá se předpokládat, že se podoba Szövérfyho projektu bude během práce postupně vyvíjet a měnit, jako je tomu u všech dlouhodobějších vědeckých podniků a jak nasvědčuje i několik drobných odlišností v úpravě jednotlivých dílů (umístění obsahu, zestručnění rejstříku) i předeslaná nová koncepce. Již nyní je zřejmé, že celkový rozsah „repertoria“ přesáhne předpokládané čtyři knihy. Převratná doba 12. století — „éra velkých mužů a velké poezie“ — poskytla tolik materiálu, že jí bylo nutno věnovat místo původně plánovaného II. ještě i svazek III., zaměřený zejména na nejrůznější aspekty politické poezie.

Poslání, které dal knize její tvůrce do vínku, totiž aby se stala průvodcem po světě středověké latinské světské poezie všem, kdo do něj chtějí nahlédnout, však Szövérfyho publikace jistě splní a v mnohém směru zřejmě předčí všechny dosavadní pokusy na tomto poli. Neocenitelně poslouží badatelům, kteří zatouží obecně se zorientovat v problematice, zařadit si nějaký poznatek do celkového kontextu, rychle vyhledat potřebný údaj, a může být i dobrou inspirací.

Veronika Hradská